

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการศึกษาเพื่อความมั่นคงของรัฐ เป็นยุทธศาสตร์หลักประการหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีคุณภาพ โดยมีเป้าประสงค์ให้ประชาชนทุกกลุ่มวัย ได้รับการพัฒนาในทุกมิติของตัวคน ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะความสามารถ และการมีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างเต็มศักยภาพและปกติสุข ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ตลอดจนนำหลักคุณธรรมนำความรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรศาสนา บนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และเชื่อมโยงสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2554) ทั้งนี้คุณภาพของประชากรในประเทศเป็นเช่นไร ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาเป็นสำคัญ (ชิดชนก เจริญเชาว์ และคณะ, 2541)

การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 79.47 มีวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวทางศาสนาบัญญัติของอิสลามที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12, 2552) ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่นี้ให้ความสำคัญในการพัฒนาบุตรหลานให้มีความรู้ และสามารถปฏิบัติตามหลักการศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด ผลการวิจัยของเสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์ (2552) ที่ผ่านมา พบว่า ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาโรงเรียนเอกชนศาสนาอิสลาม มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี คิดเป็นร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงนับเป็นสถาบันการศึกษาที่สร้างผลผลิตทางการศึกษาให้กับท้องถิ่นและสังคมโดยรวมเป็นจำนวนมาก ในแต่ละปี (หุ้มศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ, 2551) ความนิยมดังกล่าวเนื่องจากผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานเรียนรู้ทั้งวิชาสามัญและศาสนาควบคู่กัน ยึดถือตามหลักปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ชำรงซึ่งอัตลักษณ์เฉพาะตน ทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา และวิถีชีวิต (นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ, 2550; อะหมัด ยี่สุนทร, 2550; อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2549) และต้องการให้มีความรู้ความสามารถและทักษะเพียงพอที่จะเป็นคนดี มีคุณธรรม และมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในยุคการแข่งขันนี้ได้ (นินาวาลย์ ปานากาแข็ง แมงกาจิ, 2551) สิ่งเหล่านี้สะท้อนค่านิยมเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะในเรื่องการศึกษา ทำให้พื้นที่นี้มีสภาพปัญหาแตกต่างจากพื้นที่อื่นไปด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะได้รับความนิยมจากประชาชนในพื้นที่ อันเนื่องมาจากบริบททางสังคมวัฒนธรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ แต่เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงาน พบว่าประสบปัญหาในภาพรวมด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาคุณภาพการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1) ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร 2) กระบวนการบริหารไม่เป็นระบบชัดเจนตามกระบวนการบริหาร 3) การบริหารงบประมาณไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และงบประมาณมีจำกัด 4) ขาดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (5) การได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานรัฐมีน้อย ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ 1) ครูจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับหลักสูตร 2) การขาดแคลนอัตราค่าจ้างครู 3) สื่อ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) ผู้ปกครองและชุมชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ 1) ขาดกิจกรรมที่สนองความต้องการในการเรียนของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนน้อย ปัญหาพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน 1) นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ด้านวิชาการ 2) นักเรียนขาดคุณธรรมและจริยธรรมตามวิถีอิสลาม และ ปัญหาคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู 1) ความมั่นคงในอาชีพครู 2) ขาดการสนับสนุนในการพัฒนาวิชาชีพครู จากหน่วยงานต้นสังกัด (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2552; ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ, 2551; นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ, 2550; ศราวุธ บรออิม, 2550; เรวดี กระโหมวงส์, 2546; นาวาลย์ ปานากาเซ็ง, 2544)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ ทุกรายวิชามีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ และมีแนวโน้มมีคะแนนลดลง ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test: O – NET) ของนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา เท่าที่ผ่านมามีตั้งแต่ช่วงปี 2550 – 2554 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของนักเรียนในจังหวัด ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีแนวโน้มลดลงและอยู่ใน 3 ลำดับสุดท้ายของประเทศมาโดยตลอด คือลำดับที่ 74, 75 และ 76 ติดต่อกันตลอดช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบที่คำนวณจาก 5 วิชาหลัก ประกอบด้วย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษา พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงทั้ง 3 จังหวัด จากค่าเฉลี่ย 31.76 ในปี 2550 ลดลงเหลือเพียง 24.75 ในปี 2554 (สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้, 2555, หน้า 2) ทั้งนี้ในปีการศึกษา 2555 ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน วิชาภาษาไทย จังหวัดยะลา และปัตตานี มีคะแนนผลสัมฤทธิ์เพิ่มสูงขึ้นจากเดิมอยู่ในอันดับที่ 51 และ 52 ของประเทศตามลำดับ แต่วิชาคณิตศาสตร์ทั้ง 3 จังหวัด มีคะแนนติดอยู่ในอันดับรั้งท้ายของประเทศ (มติชนออนไลน์, 2555)

สำหรับผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านศาสนาอิสลาม (I – NET) ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้ ในปีการศึกษา 2554 – 2555 ใน 3 ระดับคือ ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น (อิตีดาอียะห์) ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาวซซีญะฮ์) และระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย (ซานาวิยะห์) ที่ผ่านมา คะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบมาตรฐานอิสลามศึกษา จำนวน 8 รายวิชา ได้แก่ อัลกุรอาน อัลหะดีษ อัลฟิกห์ อัลอะกีดะห์ อัลตารีค อัคลาก ภาษาอาหรับและภาษามลายู พบว่า คะแนนเฉลี่ยอิสลามทุกระดับชั้น ต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยระดับอิสลามตอนต้น (อิตีดาอียะห์) ร้อยละ 41.14 และ 41.88 คะแนนเฉลี่ยระดับอิสลามตอนกลาง (มุตาวซซีญะฮ์) ร้อยละ 40.72 และ 44.64 และคะแนนเฉลี่ย ระดับอิสลามตอนปลาย (ซานาวิยะห์) ร้อยละ 39.14 และ 40.29 ตามลำดับ (สำนักบริหาร ยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12, 2554; 2555)

ถึงแม้ว่านักเรียนจะเรียนวิชาศาสนาควบคู่วิชาสามัญแต่ผลสำเร็จกลับตรงกันข้าม กับความคาดหวังของสังคม เพราะนอกจากคุณภาพการศึกษาที่ต่ำลงแล้ว ความประพฤติในด้าน คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนยังไม่เป็นที่พึงประสงค์ (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ, 2551) เนื่องจากความทันสมัยที่นักเรียนตามไม่ทัน หรือเป็นเพราะข้อจำกัดทางด้านภาษาโดยเฉพาะ การตีความ การแปลความหมาย ทำให้การรับรู้วัฒนธรรมและคุณค่าการเรียนรู้อ่อนด้อยลง (สำนัก พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้, 2555) ประกอบกับการนำหลักสูตรสู่ห้องเรียน สถานศึกษาและ ครูยังให้ความสำคัญกับมาตรฐานการเรียนรู้น้อย แต่จะให้ความสำคัญกับหนังสือแบบเรียนที่ใช้ ในการเรียนการสอน และการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนของครูยังไม่ให้ความสำคัญ กับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการคิดวิเคราะห์มากนัก นอกจากนี้เหตุการณ์ ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีผลต่อขวัญและกำลังใจของครูที่จะตั้งใจ จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการโยกย้ายสับเปลี่ยนของครู ทำให้มีผล ต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนไม่เกิดความต่อเนื่อง (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2554)

ผลการวิจัยที่ผ่านมาสรุปได้ว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ยังมีปัญหาประสิทธิภาพโรงเรียน ในด้านผลผลิตเชิงวิชาการ (Academic Output) ผลผลิต ที่ไม่ใช่วิชาการ (Non – academic Output) และยังไม่บรรลุเป้าหมายของประสิทธิภาพโรงเรียน อย่างแท้จริง ดังนั้นคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่สอดคล้อง กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมของชุมชน เป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจอย่างจริงจัง เพื่อสร้าง ความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการทางการศึกษาและรู้ว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามารถ

จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2543) รวมทั้งหาวิธีป้องกันปัญหาการด้อยคุณภาพของการจัดการศึกษาที่สำคัญ คือ ความสามารถในการดำเนินงาน โรงเรียนบรรลุผลเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างสูงสุด

จากโครงสร้างและธรรมชาติของข้อมูลของประสิทธิผลทางการศึกษามีลักษณะสอดคล้องกันเป็นระดับชั้นเรียกว่าข้อมูลพหุระดับ (Multi – level Data) หรือข้อมูลระดับลดหลั่น (Hierarchical Nested Data) คือ ข้อมูลระดับนักเรียน (Individual Student Level) ระดับห้องเรียน (Classroom Level) และระดับโรงเรียน (School Level) และบริบทโรงเรียน (Context Level) ตามลำดับ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2535) นอกจากนี้ การจัดองค์กรและการดำเนินงานทางการศึกษายังมีลักษณะเป็นลำดับชั้น (Hierarchy) คือ การบริหารระดับสูงจะมีอิทธิพลต่อการบริหารในระดับรองลงมาต่อ ๆ ไปตามลำดับ ทำให้ตัวแปรที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุในระดับสูงส่งผลต่อตัวแปรในระดับที่ต่ำกว่าเป็นทอด ๆ ไป (Creemers, 1994) ตัวแปรที่อยู่ระดับเดียวกันและต่างระดับกันจะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตลอดเวลา (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) ดังนั้นการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรต้นต่อตัวแปรตามเมื่อข้อมูลมีลักษณะพหุระดับสอดคล้องกันด้วยการจัดข้อมูลให้อยู่ในระดับเดียว (Single Level Approach) เช่น การวิเคราะห์การถดถอยแบบสมการเดียว จึงเป็นการละเลยโครงสร้างของระดับข้อมูล ทำให้เกิดความผิดพลาดในการสรุปผลระหว่างระดับ (Aggregation Bias) (Raudenbush & Bryk, 1992; 2002; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2552; สมถวิล วิจิตรวรรณ และคณะ, 2553)

Raudenbush และ Bryk (1992; 2002) เสนอการวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel Analysis) ซึ่งเป็นวิธีวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับโครงสร้างและธรรมชาติของข้อมูลทางการศึกษาและผลการวิเคราะห์นี้ทำให้ได้คำตอบการวิจัยมีความสมบูรณ์และลึกซึ้งมากขึ้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์พหุระดับกันอย่างกว้างขวาง การวิเคราะห์ด้วยเทคนิคนี้ก็ยังมีข้อจำกัด 2 ประเด็น คือ 1) โมเดลการวิเคราะห์พหุระดับที่ใช้ในปัจจุบันยังไม่สามารถวิเคราะห์เพื่อแสดงลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ไม่ว่าจะเป็นระดับภายในกลุ่ม (Within Group) หรือ ระดับระหว่างกลุ่ม (Between Group) ได้ และ 2) ยังไม่สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการวัดได้ เนื่องจากไม่ได้รวมโมเดลการวัดเข้าไปในโมเดลเหมือนกับโมเดลวิเคราะห์สมการ โครงสร้าง (Structural Equation Model) และการวิเคราะห์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับด้วยโปรแกรมที่วิเคราะห์สมการ โครงสร้าง เช่น LISREL, LISCOMP และ EQS ยังไม่สามารถนำค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพล หรือความชันมาเป็นตัวแปรตามได้ คงทำได้แต่เพียงการใช้ค่าเฉลี่ยรวมมาเป็นตัวแปรตามในลักษณะของการวิเคราะห์พหุระดับเท่านั้น จึงยังมีข้อจำกัดอยู่

Muthén และ Muthén (2004; 2010) ได้พัฒนาโปรแกรมให้มีความสามารถในการวิเคราะห์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับได้ เพื่อให้ให้นักวิจัยมีเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิเคราะห์สถิติขั้นสูง ทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องมากกว่าสถิติวิเคราะห์แบบเดิม โดยประยุกต์วิธีการวิเคราะห์พหุระดับรวมกับการวิเคราะห์ด้วยสมการ โครงสร้างเพื่อให้สามารถแก้ไขข้อจำกัดของทั้งสองวิธีและยังเป็นการรวมข้อดีของการวิเคราะห์ทั้งสองวิธีด้วยคือ มีความสามารถในการวิเคราะห์พหุระดับได้ ในขณะเดียวกันยังสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรที่อยู่ในแต่ละระดับว่าตัวแปรตัวใดบ้างที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม และเรียกการวิเคราะห์แบบนี้ว่าการวิเคราะห์ด้วยสมการ โครงสร้างพหุระดับ (Multilevel Structural Equation Model: MSEM) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2555)

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสมการ โครงสร้างพหุระดับ จึงมีจุดเด่น คือสามารถวิเคราะห์ข้อมูลตอบคำถามวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรแฝง (Latent Variable) ที่มีการแยกแยะของความคลาดเคลื่อนในการวัด (Measurement Error) ออกจากคะแนนจริง ทำให้ผลการวิเคราะห์มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ตอบคำถามวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบอิทธิพลได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่าน (Mediator Analysis) และตอบคำถามเรื่องการเปรียบเทียบ โมเดลเชิงสาเหตุว่ามีความไม่แปรเปลี่ยน (Invariance) ระหว่างกลุ่มของประชากร หรือมีความคงที่ (Stability) ระหว่างเวลาได้ ในขณะเดียวกันสามารถวิเคราะห์ข้อมูลตอบคำถามวิจัยเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีการวัดต่างระดับ และการวิเคราะห์ โมเดลแบบสุ่ม โดยการวิเคราะห์อิทธิพลกำกับ (Moderation Analysis) ได้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

จากจุดเด่นดังกล่าวของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสมการ โครงสร้างพหุระดับ ทำให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุรูปธรรมของโมเดล โดยคำนึงถึงโครงสร้างที่เป็นระดับของข้อมูล จึงสามารถอธิบายหรือทำนายตัวแปรตามได้อย่างครอบคลุม อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีโครงสร้างและธรรมชาติของข้อมูลทางการศึกษามีลักษณะสอดคล้องกันเป็นระดับชั้น เรียกว่าข้อมูลพหุระดับ (Multi – level Data) หรือข้อมูลระดับลดหลั่น (Hierarchical Nested Data) ทำให้ไม่สามารถหาได้ว่าอิทธิพลดังกล่าวเกิดจากตัวแปรระดับใดและปริมาณเท่าใด หรืออาจเกิดปัญหาในการเลือกหน่วยการวิเคราะห์ให้เหมาะสม ซึ่งหากหน่วยวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กันในระดับที่ลดหลั่น การเลือกวิเคราะห์เฉพาะระดับหนึ่งเพียงระดับเดียว อาจจะนำตัวแปรระดับอื่นมาวิเคราะห์รวมอยู่ในระดับเดียวกัน ทำให้การประมาณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีค่าน้อยกว่าความเป็นจริง ส่งผลให้การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติเกิดความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 (Type One Error) สูงกว่าที่กำหนด หรือหากทำการวิเคราะห์ในระดับที่สูงกว่า จึงต้องนำตัวแปรระดับนักเรียน

มาหาค่าเฉลี่ยเพื่อใช้เป็นตัวแปรที่สูงกว่า ทำให้เกิดปัญหาของการจัดกระทำตัวแปรระดับบุคคล ทำให้การประมาณค่ามีความลำเอียงและขาดประสิทธิภาพ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550, หน้า 89)

จากความสำคัญและปัญหาข้างต้นดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ พหุระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการวิเคราะห์ MSEM โดยมีปัจจัย 2 ระดับ คือ ระดับจุลภาค (Micro – level Unit) หรือระดับนักเรียน และระดับมหภาค (Macro – level Unit) หรือระดับโรงเรียน โดยสนใจศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านต่าง ๆ มีอะไรบ้าง และแต่ละด้านมีค่าอยู่ในระดับใด มีปัจจัยใดเชิงสาเหตุใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และโมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุแบบพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ อย่างไร อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านทฤษฎีและเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนของรัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียน และหน่วยงานพัฒนาสังคมที่จะสามารถนำข้อค้นพบที่ได้เหล่านี้สู่การบูรณาการในการแก้ปัญหามานagement การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกระดับนักเรียน และระดับโรงเรียน
3. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานการวิจัย

1. โมเดลการวัดพหุระดับประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความตรงและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระดับนักเรียน และระดับโรงเรียน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีหน่วยการวิเคราะห์สองระดับ คือ ระดับจุลภาค (Micro – level Unit) หรือระดับนักเรียน และระดับมหภาค (Macro – level Unit) หรือระดับโรงเรียน โดยประชากร คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน ใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 223 แห่ง เหตุผลที่เลือกศึกษา เฉพาะระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน เนื่องจากการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มี 2 หลักสูตร ซึ่งจัดการศึกษาแบบแยกส่วน ประกอบด้วยหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยที่นักเรียนต้องเรียนทั้งสองหลักสูตร ในปีการศึกษาเดียวกัน การจัดการศึกษาดังกล่าวไม่ได้มุ่งวัดการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพราะนักเรียนในระดับชั้นสายสามัญชั้นเดียวกันมีความรู้สายศาสนาในระดับชั้นที่แตกต่างกัน อีกทั้งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนมาก ครูทุกคนสอนนักเรียนทุกห้อง จึงทำให้ไม่สามารถนำตัวแปรระดับชั้นเรียนมาวิเคราะห์ความถดถอยได้ ซึ่งไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์โดยใช้โมเดลกลั่นเชิงเส้นแบบพหุระดับ (Causal Multilevel Relationship Model) เนื่องจากการกระจายบุคคลสู่ชั้นเรียนไม่เป็นอย่างสุ่ม บุคคลอยู่คนละชั้นเรียนแต่ละคน อาจได้รับอิทธิพลจากตัวแปรเดียวกันที่แตกต่างกัน ถ้าใช้ชั้นเรียนเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ยของแต่ละชั้นเรียน ความหลากหลายของบุคคลในชั้นเรียนเดียวกันจะไม่ถูกนำมาวิเคราะห์ ทำให้อำนาจทางสถิติลดลงเนื่องจากจำนวนองศาแห่งความเป็นอิสระของการทดสอบทางสถิติลดลง ทำให้ไม่พบความมีนัยสำคัญของอิทธิพลระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยแยกการศึกษาออกเป็นสองระดับ คือ ระดับนักเรียน และระดับโรงเรียน โดยระดับนักเรียน ศึกษาเฉพาะปัจจัยด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสารของนักเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ความรู้พื้นฐานของนักเรียน การเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียน และเสริมฐานะของผู้ปกครอง ส่วนระดับโรงเรียน ศึกษาเฉพาะปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ภาวะผู้นำทางด้านวิชาการของผู้บริหาร และบรรยากาศโรงเรียนเท่านั้น

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยนี้จะได้อุปสรรคและผลการวิจัยที่มีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยจะช่วยให้ทราบถึงระดับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งระดับชาติ ระดับสำนักงานการศึกษาประจำจังหวัด และระดับโรงเรียน สามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัย ไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการศึกษา การปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป
2. ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงตัวแปรเชิงสาเหตุต่าง ๆ ในระดับนักเรียนและโรงเรียน ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันจะนำไปสู่การหาแนวทางเพื่อพัฒนาประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพิ่มขึ้น
3. ผลการวิจัยนี้จะป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในระดับนักเรียนและโรงเรียนต่อไปในอนาคต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง สถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา
2. ประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง ความสำเร็จในการบริหารจัดการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา อันที่จะก่อให้เกิดผลกับนักเรียนรายบุคคล และภาพรวมของโรงเรียนโดยกำหนดตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผล 2 ประการ คือ
 - 2.1 ผลผลิตเชิงวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย 2 ตัวแปร ดังนี้
 - 2.1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชาสามัญ หมายถึง ความรู้ ความสามารถที่ได้จากการเรียนรู้ โดยวัดจากคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ และวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เป็นผลการเรียนของภาคเรียนที่ 2
 - 2.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชาศาสนา หมายถึง ความรู้ ความสามารถที่ได้จากการเรียนรู้ โดยวัดจากคะแนนเฉลี่ยผลสอบมาตรฐานอิสลามศึกษา (I – NET) 8 รายวิชา ได้แก่ อัลกุรอาน อัลหะดีษ อัลฟิเกาะห์ อัลอะกีดะห์ อัลตารีค อัลลาค ภาษาอาหรับและภาษามลายู

2.2 ผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ ซึ่งประกอบด้วย 9 ตัวแปร ดังนี้

2.2.1 คุณธรรมและจริยธรรมตามวิถีอิสลาม คือ หมายถึง ผลที่เกิดจากความสามารถในการดำเนินงานในโรงเรียน ในการพัฒนาผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และระเบียบวินัยประพฤติตนตามหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม

2.2.2 ความสนใจในสิ่งที่เรียน คือ พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความสนใจในเนื้อหาวิชา การเห็นความสำคัญ ความจำเป็น และประโยชน์ของการเรียนการสอนในโรงเรียน ในภาพรวมทุกรายวิชา

2.2.3 สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ดีที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน ที่นักเรียนสามารถรับรู้ เมื่อได้รับการปฏิบัติจากครู ได้แก่ ความรู้สึกว่าครูใจดี ครูเข้าใจความรู้สึกของนักเรียน การให้ความช่วยเหลือของครูเมื่อนักเรียนมีปัญหา

2.2.4 ความเป็นอยู่ที่ดีในโรงเรียน คือ ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ในโรงเรียน ได้แก่ ความรู้สึกภาคภูมิใจที่มีต่อโรงเรียน ความรู้สึกถึงความร่มรื่นน่าอยู่ภายในโรงเรียน

2.2.5 ความสนใจในชั้นเรียน คือ พฤติกรรมที่นักเรียนมีความสนใจใฝ่รู้ต่อบทเรียนที่ครูผู้สอนได้ทำการสอน ได้แก่ การแสดงถึงการมีส่วนร่วมในบทเรียน การตั้งใจฟังการอธิบายของครู ความจริงใจต่อการสอนของครู การรับผิดชอบงานที่ครูมอบหมาย

2.2.6 แรงจูงใจต่อสิ่งที่เรียน คือ แรงผลักดันภายในที่เกิดขึ้นในจิตใจของนักเรียนในการที่จะบรรลุผลสำเร็จในการเรียน หรือกิจกรรมในโรงเรียน ได้แก่ ความรู้สึกที่จะทำงานให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ ความกล้าหาญในการทำสิ่งที่ดีกว่าให้สำเร็จ การทุ่มเทความสามารถในการเรียนอย่างเต็มที่

2.2.7 เจตคติต่อการบ้าน คือ ความรู้สึกของนักเรียนที่เอาใจใส่ และการให้ความสำคัญต่อการบ้านที่ครูมอบหมายให้

2.2.8 การบูรณาการทางสังคมในห้องเรียน คือ ความรู้สึกเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับเพื่อนของนักเรียนที่ต้องอยู่ร่วมสังคมกับผู้อื่นทั้งในห้องเรียน และเมื่ออยู่ที่บ้าน ได้แก่ การเข้ากับเพื่อนได้ดี การร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อน

2.2.9 มโนทัศน์ทางด้านวิชาการ คือ เจตคติ หรือการเห็นคุณค่า หรือความคิดเห็นโดยรวมของนักเรียนที่มีต่อด้านวิชาการ ที่ตนได้รับการถ่ายทอดจากครูในโรงเรียนว่า ตนมีความสามารถในการเข้าใจเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้ว มีความมั่นใจในผลการสอบของตน ความมั่นใจในสามารถทางวิชาการของตน ความสามารถในการอธิบายเนื้อหาวิชาการที่เรียนมาแล้วให้ผู้อื่นฟังได้

3. พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง การกระทำ การตอบสนอง ปฏิบัติหรือวิธีการและเทคนิคในการเรียนของนักเรียน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ในวิชาต่าง ๆ โดยมีการแสดงออกอย่างสม่ำเสมอ และมีความพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งวัดได้จาก

3.1 สมรรถภาพของแรงจูงใจ หมายถึง พฤติกรรมการตอบสนอง หรือปฏิบัติของนักเรียนที่ไม่ล้าเลใจ สู้งาน ไม่ย่อท้อ รู้สึกไม่ต่อต้าน หรือไม่หว่ากระแวง เมื่อได้รับมอบหมาย ให้ทำงานชิ้นใหม่จากครูทุกครั้ง นักเรียนมีความมั่นใจในการเรียน และการตอบคำถามจากครู ผู้สอน

3.2 ทักษะคิดต่อการเรียนรู้ หมายถึง การมีความรู้สึกที่ดีต่อครูผู้สอน มีสนใจต่อกิจกรรม การเรียนการสอนของครู ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเป็นอย่างดี ใส่ใจ ความสำเร็จในการเรียน เมื่อมีปัญหาในการเรียนยอมรับความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจ

3.3 ความสนใจและความอดทน หมายถึง การมีสมาธิของนักเรียนในเวลาเรียน ใส่ใจ ในการตอบคำถามของครูและเพื่อน ๆ และเป้าหมายในการเรียน ติดตามงานครูที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

3.4 กลยุทธ์และความยืดหยุ่น หมายถึง วิธีการปฏิบัติงานของนักเรียนที่ได้รับการยอมรับ และเหมาะสม มีสุขภาพจิตที่ดีในขณะทำงาน ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เมื่อรู้สึกวุ่นใจหรือสับสน เมื่อได้นักเรียนได้รับมอบหมายงาน นักเรียนรู้วิธีปฏิบัติงานและเปลี่ยนวิธีแก้ปัญหาหรือหาคำตอบ ใหม่ทุกครั้ง เมื่อรู้ว่าวิธีการแก้ปัญหาเดิมใช้ไม่ได้

4. ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารของนักเรียน หมายถึง การพูดคุยของนักเรียนเมื่ออยู่บ้าน ด้วยภาษาท้องถิ่น

5. ความรู้พื้นฐานของนักเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้เฉลี่ยรวมของนักเรียนในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 5 ที่ผ่านมา

6. ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียน หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครอง ต่อนักเรียนในลักษณะของการส่งเสริม การกระตุ้น การให้กำลังใจ ต่อการเรียนและการมอบหมาย งานที่นักเรียนได้รับมาจากโรงเรียน

7. เศรษฐฐานะของผู้ปกครอง หมายถึง สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว วัดจากตัวบ่งชี้ อาทิ รายได้ และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

8. คุณภาพชีวิตการทำงานของครู หมายถึง สภาพแวดล้อมในการทำงานอันเกิดจากการบริหารจัดการของโรงเรียนอันเกิดจากนโยบายของรัฐบาลและ นโยบายของโรงเรียน ที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของครูและส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของครู ในโรงเรียนและชีวิตส่วนตัวในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

8.1 การได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม หมายถึง การได้รับค่าตอบแทนจากการทำงาน ที่มีความเป็นธรรม สมเหตุสมผล และมีความเพียงพอในการดำรงชีวิตของครู

8.2 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมายถึง การใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และการได้รับความคุ้มครองในทรัพย์สินของครู

8.3 ความก้าวหน้าและมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน หมายถึง การส่งเสริมให้สมาชิกมีความก้าวหน้าและรู้สึกถึงความมั่นคงในงานของผู้บริหาร

8.4 การพัฒนาศักยภาพของสมาชิก หมายถึง การให้โอกาสสมาชิกได้รับการพัฒนาในทักษะความสามารถเพิ่มตามที่สนใจ และการให้ได้ใช้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ของผู้บริหาร

8.5 การบูรณาการทางสังคม หมายถึง ความรู้สึกว่าคุณค่า ได้รับการยอมรับและความร่วมมือในการทำงานกับกลุ่มหรือเพื่อร่วมงาน มีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะและการรู้สึกในทางทำลายซึ่งกันและกันของครู

8.6 การมีธรรมเนียมขององค์กร หมายถึง การรับทราบสิทธิและเสรีภาพของตนและได้รับความคุ้มครองจากกฎระเบียบโดยเสมอภาคกัน มีการเคารพในสิทธิเสรีภาพ รวมทั้งการมีมาตรฐานในการทำงานที่มีความยุติธรรมโปร่งใสของครู

8.7 ความมีชีวิตที่สมบูรณ์ หมายถึง ความสามารถในการใช้ชีวิตประจำวันของครู ที่มีการจัดสรรแบ่งเวลาในการประกอบอาชีพ การเดินทาง การใช้เวลาว่าง และการให้เวลาแก่ครอบครัว

8.8 ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในสังคม หมายถึง ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์การทำงานของครูกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดคุณค่าขึ้นในชีวิต ได้แก่ การที่หน่วยงานของครูมีความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการผลิต การรักษาสิ่งแวดล้อม

9. คุณภาพการสอนของครู หมายถึง ความสามารถในการสอนของครูที่จะสามารถทำให้นักเรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

9.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา หมายถึง ความรอบรู้วิทยาการอย่างกว้างขวางและแม่นยำในวิชาที่สอน ตลอดจนวิชาอื่นของครู โดยดูจากการเตรียมการสอน ความขยันหมั่นเพียรและความใฝ่รู้ของครู และเป็นผู้ที่ชี้นำในการศึกษาเล่าเรียนให้นักเรียน ช่วยเหลือด้านการเรียนและด้านความประพฤติของนักเรียน ตลอดจนการแนะแนวให้นักเรียนเข้าใจและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนเองได้ ครูต้องรอบรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

9.2 การจัดการเรียนการสอน หมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยการนำเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ โดยใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม จัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะกับผู้เรียน ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

9.3 ความสามารถด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง ทักษะและความสามารถของครูในการศึกษาผลการพัฒนาของนักเรียนตามสภาพจริง ทั้งด้านองค์ความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านเจตคติของผู้เรียนอีกทั้งเป็นการสะท้อนภาพการจัดการเรียนการสอนของครูจากข้อมูลเชิงประจักษ์เน้นถึงผลงานและการกระทำตามธรรมชาติในชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลัก

9.4 บุคลิกภาพของครู หมายถึง ลักษณะภายนอกและภายในอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลของครู ซึ่งมีพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรสำคัญ ครูต้องประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และเป็นผู้สนใจใฝ่รู้แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาสอนให้กับลูกศิษย์รวมทั้งครูจะต้องเป็นผู้ให้ความรู้กับลูกศิษย์โดยไม่มีอคติ

9.5 เจตคติต่อการสอน หมายถึง ระดับความรู้สึกรู้สึกของครูที่มีต่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับ ความรักและความศรัทธาในอาชีพครู ความเสียสละ ทุณเวลาให้การสอน เข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน

10. ชีวิตสังคมของผู้บริหาร หมายถึง วิทยุคุณและคุณวุฒิของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา วัดจากตัวบ่งชี้ ประสิทธิภาพทำงาน อายุ และระดับการศึกษาของผู้บริหาร

11. ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมเป็นแกนนำในเชิงวิชาการในการประยุกต์ใช้ความรู้ แนวคิด วิธีการ ตลอดจนเทคโนโลยี ๆ ที่มีประสิทธิภาพ มาใช้ในการบริหารจัดการ ให้เกิดประโยชน์กับคณะครูและนักเรียนของผู้บริหาร เช่น การนำผลการวิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอน การส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการ ซึ่งความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ดังนี้

11.1 การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมเป็นแกนนำในเชิงวิชาการ โดยกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของโรงเรียนอย่างชัดเจน มาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับคณะครูและนักเรียน

11.2 การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร หมายถึง พฤติกรรมเป็นแกนนำในเชิงวิชาการ ให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการเรียนรู้ แก่ครู มีการใช้รายงานผลการเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในการปรับปรุงหลักสูตร กำหนดผู้รับผิดชอบด้านหลักสูตรในระดับชั้นปี ตลอดจนสนับสนุนให้มีสื่อและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอของนักเรียน

11.3 การเสริมแรงจูงใจบุคลากรและนักเรียน หมายถึง การเสริมแรงแก่บุคลากรครู และนักเรียน โดยจัดให้ครูมีห้องทำงาน อุปกรณ์ เครื่องมือที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน มีการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนที่ยุติธรรม มีการกล่าวขวัญชมเชยบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น สร้างโอกาสในวิชาชีพให้สูงขึ้น ตลอดจนกระตุ้นส่งเสริมให้ครูที่มีผลงานไม่เป็นไปตามเกณฑ์มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของผู้บริหาร

11.4 การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง การสำรวจความต้องการของครูในการพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จัดเวลาเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนอย่างเป็นกันเองเพื่อหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพครูของนักเรียน

11.5 การนิเทศติดตามและประเมินผลการเรียน หมายถึง การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนครูในการจัดกิจกรรมการสอนกับความต้องการของโรงเรียน นิเทศติดตามการเรียนการสอนโดยมุ่งให้จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและแบบฝึกประสบการณ์สัมพันธ์กัน ให้ความสำคัญกับแผนการสอนและการปฏิบัติตามแผนการสอน และให้ข้อมูลย้อนกลับหลังจากการนิเทศและประเมินการสอนทุกครั้งของผู้บริหาร โรงเรียน

11.6 การบริหารการใช้หลักสูตร หมายถึง การใช้เวลาและความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้บุคลากรโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างนักวิชาการในประเด็นที่สนใจ และส่งเสริมให้มีการพัฒนามาตรฐานวิชาการของนักเรียนของผู้บริหาร

12. บรรยากาศโรงเรียน หมายถึง สภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลระหว่างรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนส่งผลให้บุคคลในองค์กรเกิดความรู้สึกและรับรู้จากการปฏิบัติได้โดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการตั้งใจและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคคลในโรงเรียน

12.1 สิ่งแวดล้อมทางการบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ภายในขอบเขตของโรงเรียนให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือของบุคลากร จะสังเกตได้จากการดำเนินงานอย่างมีระบบ ลักษณะของการบริหารและการจัดการที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีเริ่มจากการกำหนดนโยบายให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม มีการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพปัจจุบันมากำหนดเป็นนโยบายในการแก้ปัญหา และการพัฒนางานของโรงเรียน การมอบหมายหรือการสั่งการตามสายงานบังคับบัญชามีความชัดเจนและเหมาะสมกับความสามารถ ขยายขอบเขต การสร้างขวัญและกำลังใจ การจัดสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ

12.2 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน ครัวภัณฑ์ และวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ มีความชุ่มชื้น สุขาภิบาล ความร่มรื่นสวยงาม ความเป็นระเบียบและมีความสะดวกในโรงเรียนอย่างเพียงพอ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตั้งใจและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานครูและการเรียนของนักเรียน

12.3 สิ่งแวดล้อมทางด้านวิชาการ หมายถึง การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ และประสบการณ์ได้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่น่าเรียนรู้ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศดังกล่าว สามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมการเรียน

การสอนให้สอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์ การให้นักเรียนเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียน การสอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความเป็นกันเอง การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การส่งเสริมการเรียนเป็นกลุ่ม และการส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University